

Masterdiskurssia mediakasvatukseen

Len Masterman, *Medioita oppimassa - mediakasvatuksen perusteet*. Suom. Tuomas Nevanlinna. Suom. toimitus Jukka Sihvonen. Helsinki: Kansan Sivistystyön Liitto 1989.

Len Mastermanin monumentaalinen *Teaching the Media* (1985) on kotimaassaan Englannissa kirjoittanut reaktioita puolesta ja vastaan. Kritiikistä huolimatta teos näyttää saavuttaneen jonkinlaisen virstanpylvään aseman mediakasvat keskustelussa ja jättäneen varjoonsa pari vuotta myöhäisemmän Alvaradon, Gutschin ja Wollenin käytännöllisemmin painottuvan teoksen *Learning the Media*.

Myös Masterman-suomennosta voidaan ilman muuta pitää virstanpylväänä; meillähän mediakasvatus on tunnetusti vielä lapsenkengissä, ja asiasta kiinnostuneetkin ovat kipeästi havainneet sopivan kirjallisuus-

den puutteen. Onko Mastermanista kuitenkin käytännön oppaaksi esimerkiksi kouluopetuksessa, on sitten jokin kysymys.

Erityisesti kaksi ongelmaa nousee keskeiseksi tässä Masterdiskurssissa. Teoksen esimerkkiaineisto koostuu pääsääntöisesti neljän vuoden takaisesta englantilaisesta tv- ja lehdistömateriaalista, joka ei vaikuta järin havainnolliselta tämän päivän suomalaiselle lukijalle. Mastermanin metodinen ote vielä hankaloittaa tilannetta: hän panostaa keskeisesti median ja poliittis-ideologisen todellisuuden väliseen suhteeseen, mikä korostaa esimerkkien ajan patinaa. Toimittaja on parhaansa mukaan karsinut englantilaisuutta, mutta rajansa silläkin.

Toinen pääongelma koskee esitystapaa ja tutkimusotetta. Suomessa ei laajemmin tunneta Mastermanin marxilaispaineista postdiskurssia, joka tietysti pohjaa pääosin Screen-teoriaan ja sen mediakritiikkiin. Tosin kirjoittaja painottaa käytännössä enemmänkin sosiologisia ja tiedotusopillisia paradigmoja, mikä johtuu hänen mukaansa modernin elokuvantutkimuksen "elitististen" mallien välttelystä. Screen-teorian elitismistä voidaan tietysti keskustella, mutta jossain määrin sen mediaretoriikan analyysijä jää Mastermanin kohdalla kaipaamaan. Hän ei niinkään pohdi pääkohteensa television ilmaisullista luonnetta kuin taustamäärittäjien, omistussuhteiden, valikoinnin ja sensuurin kätkeytyä osuutta representaatiossa.

Teoksen suurimpana miinuksena käytännön mediakasvattajat kokevat varmasti konkreettisten opetusmerkkien puutteen. Esipuheessaan Masterman painottaakin keskittyvänsä kädestä pitäen opastamisen sijasta mediakasvatuksen opettamisen "yleisiin periaatteisiin", siis oikeastaan mediakasvatuksen filosofiaan. Tämän seurauksena teos tuntuisi soveltuvan pikemminkin opettajakoulutuksen akateemiseksi perusteokseksi kuin luokkaopetuksen käsikirjaksi.

Puutteistaan huolimatta Mastermanin teos epäilemättä ansaitsee hegemonisen asemansa mediakasvatuksessa; sen perinpohjaisuus, poleemisuus ja -suomalaisessa kontekstissa - melkoinen radikaalisuus sykähdyttävät jatkuvasti. Tosin mediateorian dynaamisesti muuttuvassa kentässä sen näkemysten jyrkkyys esimerkiksi suhteessa ideologioihin vaikuttaa althusserilaisissa painotuksissaan hivenen vanhentuneelta. Aivan viime vuosina teoreetikoiden sävy on jo muuttunut piirun verran suvaitsevammaksi "rotuun", sukupuoleen ja etnisyyteen liittyvien reseptiteorioiden osoittaessa ideologioiden relatiivisuuden.

Suomennosta voi pitää varsin onnistuneena; tuntuu jopa siltä, että teos on kääntämisestä vain parantunut. Nevanlinna ja Sihvonen ansaitsevat hatunnoston, samoin kustantaja, joka on tehnyt urauurtavan kulttuuri-

Veijo Hietala